

Times Newspapers Ltd. (nr. 1 og 2) gegn Bretlandi

Dómur frá 10. mars 2009

Mál nr. 3002/03 og 23676/03

10. gr. Tjáningarfrelsi

Meiðyrði. Rafræn skjalasöfn. Málshöfðunarfrestrir. Ábyrgð á efni á Internetinu.

1. Málsatvik

Kærandi, Times Newspapers Ltd., er eigandi og útgefandi breska dagblaðsins The Times. Í september og október árið 1999 voru birtar í blaðinu tvær greinar um umsvifamikið peningaþvætti meints rússnesks mafiuforingja, GL, en fullt nafn hans var birt í fyrri greininni. Greinarnar voru birtar á vefsíðu blaðsins sama dag og þær birtust í prentaðri útgáfu þess.

Í desember árið 1999 höfðaði GL meiðyrðamál gegn kæranda, ritstjóra blaðsins og blaðamönnunum tveimur sem ritað höfðu greinarnar. Hinir stefndu neituðu því ekki að efnistök greinanna væru ærumeiðandi. Þeir héldu því hins vegar fram að meint brot GL væru alvarleg og þess eðlis að þeim sem fjölmiðli bæri skylda til að birta upplýsingar um þau og að sama skapi væri það réttur almennings að fá upplýsingar um brotin.

Greinarnar voru áfram aðgengilegar á vefsíðu kæranda meðan meiðyrðamálið var til meðferðar fyrir dómstólum. Af þeim sökum höfðaði GL annað meiðyrðamál á hendur kæranda vegna áframhaldandi birtingar greinanna. Í kjölfarið bætti kærandi við þær tilkynningu um að meiðyrðamál hefði verið höfðað vegna þeirra og að ekki mætti prenta þær né styðjast við efni þeirra án heimildar lögfræðisviðs kæranda.

Í kjölfarið héldu stefndu því fram að birting fyrir greinarinnar á heimasíðunni gæti verið þess eðlis að hægt væri að höfða meiðyrðamál en að niðurhal af vefsíðunni væri hins vegar þess eðlis að meiðyrðamál kæmi ekki til greina. Þeir héldu því fram að seinni málshöfðun GL hefði átt sér stað eftir að málshöfðunarfrestrir væru liðnar. Dómstóll tók ekki undir þessi rök og vísaði til þess að þegar um veraldarvefinn væri að ræða ætti veraldarvefsbirtingarreglan við. Sú regla væri réttarvenja og samkvæmt henni væri hver einstök birting meiðyrða sérstakt mál út af fyrir sig. Hvert birting gæfi því tilefni til hugsanlegra málaferla þegar meiðandi efni væri þannig með birtingu gert aðgengilegt á vefnum.

Stefndu áfrýjuðu málinu og byggðu á því að framangreind réttarvenja leiddi til þess að ábyrgð fjölmiðla á birtu efni á veraldarvefnum yrði óháð tímatakmörkunum og þar með óendanleg. Það gæti dregið úr vilja fjölmiðla til að bjóða upp á efni sitt í rafrænum skjalasöfnum á vefnum og þar með væri um að ræða takmörkun á tjáningarfrelsi þeirra. Dómstóllinn féllst ekki á þessar kröfur og vísaði til þess að með birtingu rafrænna skjala í skjalasöfnum fjölmiðla á vefnum væru þeir aðeins að nýta tiltölulega lítinn hluta tjáningarfrelsisins. Það gæti vart talist takmörkun að leggja þá skyldu á fjölmiðla að birta tilkynningu með greinum sínum þar sem lesendum væri gerð grein fyrir hugsanlegu meiðandi efni á vefsvæði þeirra.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólum

Kæran

Kærandi hélt því fram að reglan um birtingu efnis á netinu bryti í bága við 10. gr. sáttmálans þar sem hún takmarkaði tjáningarfrelsi hans og leiddi til ábyrgðar án tímamarka á meintu meiðyrðandi efni sem birt væri í rafrænu formi á heimasíðu hans.

Niðurstaða

Dómstóllinn benti á að rafræn skjalasöfn á veraldarvefnum gegndu mikilvægu hlutverki enda væri efni þeirra fræðandi og mikilvægt í sögulegu tilliti. Á fjölmiðlum hvíldi eigi að síður sú skylda að vinna starf sitt með ábyrgum hætti. Í því fælist meðal annars að þeir þyrftu að tryggja sannleiksgildi og nákvæmni sögulegs efnis sem þeir birtu. Að auki benti dómstóllinn á að markmiðið með málshöfðunarfrestum í meiðyrðamálum væri að tryggja að þeir sem teldu brotið á sér gætu gripið til varnar með raunhæfum hætti og að í meginstefnu væri það aðildarríkja að ákvarða lengd slíkra fresta.

Að mati dómstólsins var það mikilvægt að meiðyrðamálið gegn kæranda hefði hafist í desember árið 1999 en eigi að síður hefði fyrirvara ekki verið bætt við greinarnar á heimasíðu hans fyrr en ári síðar, eða í desember árið 2000. Dómstóllinn benti á að skjalasvæði kæranda á heimasíðunni væri stjórnað af honum sjálfum og að innlendir dómstólar hefðu þrátt fyrir allt ekki lagt til að greinarnar yrðu fjarlægðar þaðan. Skilyrðið um fyrirvara með greinum á heimasíðu var því að mati dómstólsins ekki talin óhófleg takmörkun á tjáningarfrelsi kæranda. Það var því einróma niðurstaða dómstólsins að ekki hefði verið brotið í bága við 10. gr. sáttmálans.

Í ljósi þessarar niðurstöðu taldi dómstóllinn ekki þörf á að skoða sérstaklega hvort reglan um birtingu efnis á netinu takmarkaði tjáningarfrelsi fjölmiðla þar sem hún drægi úr vilja þeirra til að bjóða upp á efni sitt í rafrænum skjalasöfnum á vefnum. Hann benti hins vegar á að í málinu sem væri til skoðunar hefðu tvö meiðyrðamál vegna sömu greinar hafist innan 15 mánaða frá upphaflegri birtingu þeirra. Möguleiki kæranda á að verja sig með raunhæfum hætti var því ekki takmarkaður vegna langs tíma frá upphaflegri birtingu. Af þeim sökum hefði ekki reynt á þá ábyrgð án tímamarka sem kærandi hafði vísað til. Dómstóllinn lagði áherslu á að þeir sem teldu sig verða fyrir meiðandi ummælum yrðu að hafa raunhæfan möguleika á að vernda orðspor sitt. Meiðyrðamál gegn fjölmiðlum löngu eftir upphaflega birtingu gætu þó undir einhverjum kringumstæðum talist óhófleg takmörkun á tjáningarfrelsi þeirra sem verndað væri af 10. gr. sáttmálans.